
Zemljištne zajednice.

Piše **Gašo Vac**, krapinski šumar.

Naše dosadanje gospodarstvo i uprava u šumah bivšeg provincijala, osnivala se je na poznatoj normativnoj naredbi od godine 1871. — Četvrt stoljeća bila nam je ona podlogom i oslonom u provadjanju šumarskog rada; a od sada će ju samo povjest šumarstva spominjati!

Hvala Bogu, da je ipak nakon 25 godina bezkriepostnom postala.

U pogledu samoga gospodarstva sa dobrom zemljištnih zajednica stvoreno je više zakona, te je time otvoren kod nas

dobar temelj, za uspješni daljni rad. Do nas je ali samih, da se sa tom stečevinom sbilja i okoristimo.

S toga sam naumio ovom raspravicom, da na temelju zakona o zemljištnih zajednica od 25. travnja 1894. cienjenim sudrugovima razložim rad, koji se u krapinskom šum. kotaru već provadja, akoprem glade toga ne ima još provedbene naredbe.

Svakako će svaki rad, obavljen na temelju zakona, biti predradnja, na korist budućemu radu, jer poznata rečenica kaže: »Svako sadanje iskustvo u praksi, jeste škola, u kojoj se uči za uspješni rad u budućnosti«!

I. Obćenito o zemljištnih zajednica.

Naše zemljištnje zajednice jesu u malom ono, što su u velikom imovne občine u bivšoj krajini. Jedino su što se tiče pravnog temelja različite, pošto su postale iz različitih služnosti. Nu svrha i daljni obstanak jeste jedno te isto.

Imovne občine, kao velika moralna tjela, jesu u stanju iz svojih prihoda uzdržavati i upravljati se i to putem u tu svrhu ustrojenih gospodarstvenih ureda.

Pošto zemljištnje zajednice to učiniti mogle nisu (izim malih iznimaka), priskočila je zemlja u pomoć, te je sa zajedničkim doprinosom zemljištnih zajednica i zemlje, omogućena jedinstvena uprava i osigurano je »potrajno gospodarenje.«

Zakonom od 26. ožujka 1894., kojim se uređuje stručna uprava i šumsko gospodarenje, osigurano je šumsko gospodarstvo u svakom pogledu.

Nu ako i je sućnost uređjena zakonom, to još nije dosta nego treba, da bude gospodarstvo uređjeno i u administrativno upravnom pogledu. Zaludu je šumaru rad, ako ne ima vani u narodu i kod občine pomoći.

Kod imovnih obćinah koncentriran je sav gospodarstvenopravni rad kod gospodarstvenog ureda, doćim je u bivšem provincijalu, sva administracija i blagajničko rukovanje predana upravnim obćinama t. j. obćin. poglavarstvima.

Naše upravne občine imaju da rukovode razne poslove; a suda im je zakonom predana u ruke administracija i blagajničko rukovanje zemljištnih zajednica.

Jedan od glavnih faktora kod prvog uređenja i daljnog provadjanja gospodar. osnova i administrativnih poslova, jeste obćinsko poglavarstvo, u čijem području se zemljištnje zajednice nalaze.

Da vidimo!

II. Prvo uređenje.

Na temelju § 44. dužne su upravne občine, na poziv upravne oblasti, zastupstvu zem. zajednica, kojim nedotječu sredstva za samostalno blagajničko rukovanje, **biti na ruku po svojih organih**; naročito da vode račune, primaju i izdaju gotovinu, kao i da sastavljaju zapisnike i podneske u upravnih i blagajničkih poslovih zajednice.

Poslovanje to ima se voditi razlučeno od posalah upravne občine.

Gornja tvrdnja jeste, dakle osnovana, t. j. obćin. poglavarstvo rukovodi sve! Da vidimo dakle to poslovanje:

a) Najglavniji i prvi posao jeste osnovanje temeljnih knjiga suovlaštenika. Istina bog, da su temeljne knjige i prije postojale, ali usljed provedenih dioba, razvrgnuća gradj. zajednica, nasljedstva, kupovine itd. nastala je velika promjena u pravu suvlastnosti na zajedničku imovinu.

Ovo je važan posao, pak treba da se savjestno i provede. Iz temeljnih knjiga vidimo pravu sliku zajednice, sa pravnoga gledišta; vidimo, tko je vlastan koristi crpiti, i terete nositi, prema razmjeru selištnje pripadnosti!

Na temelju temeljnih knjiga sazivlje se glavna skupština suovlaštenih, izabire se zastupstvo zemlj. zajednica, propisuje se porez, namet itd.

Pak kao što je gradjanska gruntovnica ogledalo vlastnosti i tereta; treba da je i temeljna knjiga savjestno sastavljena; u kojoj će se zrealiti pravo suvlastnosti za mnogo i mnogo dece-nijah.

b) Drugi i važan posao je sastav proračuna.

Svako kućanstvo osniva se na proračunu, ako je ovo klimavo, slaba je i ciela sgrada.

Gospodarstveni uredi u biv. krajini imaju jedan proračun; dočim ovdje je obratno — koliko zemljištnih zajednica, toliko i proračuna.

Ovo je naravna posljedica. Svaka zemljištna zajednica imade posebnih tereta, dužnosti, prihoda itd. pak je stoga potreban za svaku zemlj. zajednicu kao moralno tjelo i posebni proračun.

Da je i to važan posao za obč. poglavarstvo, netrebam ni dokazivati.

c) Malo je zemlj. zajednica, koje mogu svoje terete podmirivati iz svojih prihoda. Uz proračun treba i rasporezni registar sastaviti.

Manjak u proračunu treba pokriti nametom na suovlaštenike, prema pravu suvlastnosti na zajednički posjed. Ovako je mislim i najpravednije.

Prije se je pobirao pašarinski namet, namet na kuće, na glave, na peći itd. Tomu treba da je sada kraj: kakovo pravo, takovi tereti.

d) Sastavili smo proračun i rasporezni registar, sada nam još treba osnovati i blagajnički dnevnik, da možemo novac primati, a dakako i izdavati.

Opet ono isto: koliko zemljištnih zajednica, toliko i blagajničkih dnevnika.

Dakako, da se obč. blagajnik ljuti; ali šta ćemo.

e) Uz blagajnički dnevnik treba i glavna knjiga. Naravno, da treba toliko glavnih knjiga, koliko ima blagajničkih uplatnih dnevnika.

Što znači glavna knjiga, ne treba ni razlagati.

f) Očevidnik šum. šteta, dosudjenih za korist zem. zajednica, treba takodjer osnovati.

Obćenito je poznato, da obč. poglavarstva posvećuju malo mara utjerivanju šum. šteta, jer svakomu je zazorno utjerivati šum. štete.

Nu samo točnom evidencijom i strogim utjerivanjem umanjiti će se broj šteta; dočim će se s druge strane osigurati zem. zajednici nuzgredni prihod od utjeranih šum. štetâ.

g) Uručbeni zapisnik za poslove zem. zajednica treba takodjer osnovati i razlučeno voditi od zapisnika upravne občine.

Od velike je važnosti posebni uručbeni zapisnik, jer će se time razlučiti spisi, koji se odnose lih na zemljišne zajednice, a biti će i kontrola lakša.

h) Zapisnik o sjednicama skupštine ovlaštenika i sjednicama zastupstva zem. zajednica treba takodjer osnovati i posebice voditi, u tvrdo uvezanoj knjizi. Ovo se osniva na § 38. z. z. z. Pošto svi zaključci odvide od potvrde nadležne kr. kot. oblasti, to će se svi zaključci šiljati u prepisu oblasti, u formi izvadka, — kakovo je rješenje na zaključak stiglo, ima se u sjedničkom zapisniku zabilježiti.

Tako ćemo uvijek imati pri ruci zaključke i dotičnu rješbu kr. kot. oblasti.

U prednavedenih točkah razloženo je, koje sve knjige, dnevnike i zapisnike predbežno osnovati imamo kod prvoga uređenja, da tako od nove godine 1897. odpočmemo rad na korist zemljištnih zajednica.

III. Zastupstvo-zemljištnih zajednica.

A) Djelokrug.

Sve poslove s upravom imovine zemljišne zajednice, u koliko nisu glavnoj skupštini svih ovlaštenika pridržani, vodi zastupstvo, kojemu stoji na čelu glavar. Ovo određuje § 29. z. o. z. z.

Nu odmah zatim glasi § 31.: Glavnoj skupštini ovih ovlaštenika mora biti pridržano pravo:

Toč. c) obavljati reviziju računa.

» d) sastavljati proračune.

» e) odlučivati glede uzimanja ili podjeljivanje zajmova.

Toč. h) odredjivati, kakovi se prinosi imadu^m pobirati u ime statutovine, kao i prema potrebi u ime skupnih užitaka u naravi, pripadajućih pojedinim ovlaštenikom.

Kako iz prednavedenog vidimo, glavni i tekući upravni poslovi pridržani su glavnoj skupštini tako, da zastupstvu zem. zajednice nije u zakonu označen djelokrug.

Jedino § 26. z. o. z. z. glasi: »Unutar granica ovoga zakona i pravovaljano sastavljenih pravilnika, upravljaju i razpoložu zajednice pod nadzorom oblasti, u ovom zakonu naznačenih, samostalno svojom imovinom.

Jasno je dakle, da će se djelokrug zastupstva urediti pravilnikom.

Stoga bi trebalo kod sastavka istoga obazrijeti se na § 31. toč. c), d), e), h) i taj posao predati zastupstvu, kojemu prema svojoj naravi taj posao i pripada.

Uzmemo li još u obzir § 25. z. o. z. z., koji odredjuje glede uredjenja šum. gospodarstva, to onda nigdje ne nalazimo, da bi djelokrug zastupstva označen bio.

Nadajmo se dakle, da će provedbena naredba visoke vlade prazninu i manjkavost zakona popuniti onako, kako će odnosajima najbolje odgovarati.

Dotle moramo čekati i prema dosadanjem običaju postupati.

B) Izbor zastupstva.

U smislu § 31. toč. b) bira glavna skupština svih suovlaštenika zastupstvo zem. zajednica. Kako se kod izbora glasuje, odredjuje § 32. z. o. z. z. U stupcu II. istog §-a kaže se: »Pobliže ustanove o tom i o načinu glasovanja ustanovljuje zajednica u svojem pravilniku«, evo i tu odlučuje pravilnik, koga još ne imamo.

Nu veleslavna kr. županijska oblast u Varaždinu svojim odpisom od 23. studena 1894. br. 10.788. odredila je za cilu županiju varaždinsku, da se zastupstva izaberu.

U smislu § 33. z. o. z. z. nesmije broj članova zastupstva biti manji od tri, a ni veći od 36. Prema tomu odredila je veleslavna kr. županijska oblast, da na svakih 5 selišta ima doći po jedan zastupnik, a gdje ne ima 5 selišta, tamo se ima izabrati najmanje 3 zastupnika; isto tako, gdje ima više od 180 selišta, ne ima se više od 36 zastupnikah izabrati.

Ovaj razmjer brojeva jeste praktičan i zgodan, nu uvijek ne mora paziti na to, da bude broj zastupstva neparan, radi glasovanja u sjednica i radi izbora glavaru zajednice.

Kod samoga izbora neka odlučuje većina selištna pripadnosti, od glasujućih suovlaštenika. Tko je dobio veći broj selišta, taj je izabran.

Uvijek nam mora biti pred očima suvlastničko pravo, iz kojega nastaju sve koristi i tereti; dakle i pravo zastupanja većine suovlaštenika na zajedničku imovinu, u razmjeru selištna pripadnosti.

C) Glavar zem. zajednice.

To Vam je u malom isti onaj predstavnik, kao što je predsjednik kod imovnih obćinah. On zastupa zajednicu prema oblastim i trećim osobama. (§ 34. z. o. z. z.)

Njega bira zastupstvo prema ustanovama svojega pravilnika, nu pošto još pravilnika ne imamo, nmijem, da je izabran onaj izmedju zastupstva, koji dobije većinu glasova.

Naslov tomu glavaru vlastna je svaka zajednica odrediti, prema postojećem običaju; nu pošto ima razlićnih imena i običaja, nmijem da se jednolićnosti radi, držati zakona. Zato neka se taj naš predstavnik zemlj. zajednice zove za svagda: »Glavar ili predsjednik urbarne, mjestne itd. zemljićtne zajednice N. N.«!

Njegov djelokrug i prava, opredjeliti će pravilnik. Dokle toga ne imamo, mislim, da mu je djelokrug, predsjedati skupštinam suovlaštenika i sjednicam zastupstva; kod svih vanjskih radnjah obćinu zastupati itd.

Nu pošto zakon ništa ne spominje, da li je to počastna služba ili će mu te imati opredjeliti nagrada, to čekajmo na pravilnik.

Šumar će imati najviše posla s tim predstavnikom zemlj. zajednice t. j. sa glavarem ili predsjednikom zem. zajednice. Za željeti bi stoga bilo, da za glavara zajednice bude izabran, što inteligentniji suovlaštenik.

Da se i na novčanu nagradu glavaru — ma i najmanju — zaboraviti nesmije, naravna je stvar. Nitko danas ne služi badava.

Evo u kratkim crtama predočio sam, što je zemljištna zajednica i kako raditi valja.

Pak pošto toga još mnogo za pisati i predočiti ima, to će mo nastaviti u drugom članku.

Zemljištne zajednice.

Piše **Gašo Vac**, krapinski šumar.

(Nastavak).

II.

U prvom članku, razmotrili smo samo administrativnu stranu naših zajednica. Sada nam je na umu razpravljati samu jezgru iste, a to je:

II. Pravilnik.

U §. 4. z. o. z. označeno je, da mora svaka zemljištna zajednica unutar propisa ovoga zakona, pobliže urediti pravne odnošaje svojih ovlaštenika prema zajednici, kao i o pravu zemljištnog posjeda.

Ovom ustanovom rečeno je mnogo.

Na temelju zakona pružena je zajednici prilika, da si u okviru ovoga zakona sama stvori novi zakon.

Stoga trebaju svi oni, koji sa tim udesom ravnaju, da nastoje stvoriti trajnu sgradu, u kojoj će se graditi zajednička dužnost, i crpiti zajednička korist.

Hrvatski narod živi od vajkada u zajednici (zadruzi); zajednički (zadružni) život jeste narodno naše obilježje, pak evo nam i sam zakon pruža uvjete, da si u vlastitoj kući taj život uredimo.

U našem hrvatskom narodu, jeste uz kruh, drvo prva i najnuždijana potreba. Sliedi dakle, da si drvo uzgajati, i to potrajno uzgajati moramo, ako mislimo uzdržati kuću i ognjište, a time i sam život.

Da vidimo, kako ćemo drugi taj uvjet našeg života uzdržati, a to je:

a) Šuma.

Naš narod kaže; »Dok ja spavam, šuma raste«; — Ta ideja uvriežila se je u narodu, te on žalibože prema istoj i postupa.

Sada ga evo zove dužnost, da si stvori pravilnik, kako će sam sebe obuzdati, kako će dalje uživati ono, što mu je najmilije.

Ako bi se narodu na volju pustilo, bila bi jednoglasna želja svih: Sjecimo, dok imamo, a poslije kako Bog dade.

Šumar je stoga zvan, da kod stvaranja pravilnika podigne svoj glas.

§. 26. z. o. z. kaže: »Unutar granicah ovoga zakona i pravovaljano sastavljenih pravilnikah upravljaju i razrpolazu zajednice, pod nadzorom oblastih u ovom zakonu naznačenih, samostalno sa svojom imovinom«.

Onalogno gornjem, razpolazu zajednice sa šumom, kako im se najbolje svidja i kako znađu.

Dakle u pravilniku mogli bi zajednice odlučiti o sudbini, i obstanku šume.

A to je mnogo rečeno!

Mislim stoga, da bi §. 1. pravilnika (statuta) na sve zajednice obzirom na uživanje šume glasiti imao:

»Šumske koristi mogu se iz šume crpiti samo na temelju pravomoćnih gospodarstvenih osnova (programa«.)

U §. 25. z. o. z. navadja se: »Gospodarstvo na zemljištnih zajednicah mora biti prema trajnoj koristi zajednice«; odnosno: »U pogledu gospodarstva sa šumami i šumskimi plohama imaju valjati svi propisi zakona od 26. ožujka 1894. kojim se uređuje stručna uprava i šumsko gospodarenje u šumah, stojećih pod osobitim javnim nadzorom.

Ova ustanova štiti gospodarstvenu osnovu (program) i rieč strukovnjaka.

Stoga mnijem, da pravilnik nebi smio ništa u sebi sadržavati, što se tiče načina uživanja u šumi t. j. naročito glede same šumske sječe.

Gospodarstvena osnova, sastavljena za šume i šum. plohe, jeste temelj gospodarstva, dočim je temeljna knjiga, temelj pravednoga suuživanja svih koristi; a i nošenja dužnosti (§. 24. z. o. z.).

To je pravilo, koje treba da dodje u pravilnik!!!

Nastojmo s toga svi, da nam to u pravilnik dodje, jer inače: »Uz najbolju gospod. osnovu a uz pravilnik, koji nije u skladu sa gosp. osnovom, svaki trud šumara jeste uzaludan«.

Ako već pravilnik i ne bude imao mnogo da odlučuje o sječi i gojitbi šuma, ipak je pružena prilika, da se u pravilniku osvrnemo na važan objekt zajednice, a to je:

b) Pašnjak.

Gore sam istaknuo, da §. 25. z. o. z. odredjuje u pogledu gospodarstva sa šumami i šumskimi plohama; pod ovima potonjima imamo pako u pogledu gospodarstva razumievati pašnjake.

Diljem naše domovine ima pašnjaka na raznom tlu: produktivnom i neproduktivnom; ali mogu reći, većina ih je na absolutnom šumskom tlu, izim onih u Podravini i Posavini.

U Zagorju, Primorju, Lici, na Papuku i Krndiji svi su pašnjaci na tlu, koje je većim djelom najprikladnije za uzgoj šume.

Dakako, da pašnjak ima služiti u prvom redu za pašu, a tada istom u druge svrhe; nu ako je isti na absolutnom šum. tlu, čemu da u pravilnik dolazi način uživanja te šumske plohe, kada se sa istim može postupati ureda radi, na temelju §. 19. i 20. o. z. te i zagajenje provesti.

Prigodom uredjenja ovih pravilnika, biti će većim djelom cijelo zastupstvo zaoto, da se na gore opisanih pašnjacih pase i samo će šumar biti proti tomu, t j. da se zabrani pašša.

Koliko si je evo najedanput prijatelja stekao šumar, vršeći svoju dužnost i sljedeći glas savjesti svoje!

Izraz »absolutno šumsko tlo,« jeste jako široko polje, gdje se šumar kretati može; a ako je nesavjestno radio, ima sigurno zaledje. Baš stoga imalo bi se ovo potonje, unapried zapriečiti.

Mnijem stoga, da bi se prvo uredjenja uživanja pašnjaka pravilnikom, imali iztražiti po šumaru i šumar. nadzorniku svi oni pašnjaci, koji su na »absolutnom šumskom tlu« i tada ureda radi postupati (§. 19. i 20. š. z.). Takove izlučene parcele, nebi u pravilnik dolazile kao pašnjak, već kao šuma.

Dakako da se pri izlučivanju na sve uvjete i lokalne potrebe paziti mora, jer »narod je zaoto tu u prvom redu da radi i živi; a život mu treba olakšati«.

Kada smo ovo proveli, ostaju nam pašnjaci, koji nisu na absolutnom šum. tlu, koji su dakle za svaku inu kulturu sposobni, ako bi se oni, obrašćeni drvljem — izkrčili; a neobrašćeni preorali ili u livade pretvorili. Ovih imade mnogo, naročito u Slavoniji, t. j. u Posavini i Podravini itd.

Tu je evo polje, da se uživanje pravilnikom uredi! Kod toga uredjenja imale bi se sljedeće točke u obzir uzeti:

1. Mnogi i mnogi nesuovlaštenik pase svoje blago, a da ni novčića neplaća zaoto. U pravilniku treba stoga prema mjestnim odnošajima odrediti »pašarinsku pristojbu.« Tu je evo prvi liepi prihod.

Popis blaga ima se po glavaru i jednom članu obč. poglavarstva točno sprovesti, idući od kuće — do kuće, jer mnogi žitelji zataje broj i vrst blaga. Početkom godine neka se uvjek opetuje popis.

2. Za pašnjake, koje svi zajednički uživati nemogu, a to je većinom i brdskim predjelima — već nekoliko kuća, ima se takodjer propisati »pašarinska pristojba;« ali ista ima svakako manja biti od one, koju plaćaju neovlaštenici.

3. Gdje se provadja reambulacija medja pašnjaka, neka se nastoji i pravilnikom urediti, da za onu parcelu, koja je suovlašteniku nužna, a nemože se bez dugotrajne parnice u posjed iste doći, prisvojitelj plaća stalnu godišnju zakupninu. — Ovakovih okupiranih parcela imade dosta, a uživatelj — na štetu zajednice — neplaća ništa.

4. Gdje je nesuovlaštenik okupant, treba odmah parnicom udariti, a kod nezastarjelih slučajevah, udariti političkim putem, na temelju §. 60. toč. 6. i 7. šum. zak.

5. Na mnogih i mnogih mjestih kopa se zemlja i piesak, po suovlaštenicah i nesuovlaštenicah. — Ondje treba pravilnikom urediti, gdje se kopati smije, a gdje ne. Za svaki voz neka se uvede pristojba, na korist blagajne zem. zajednice.

Sada svatko kopa, gdje mu se sviđi, a pašnjaci su izrovani, na sve strane. Ovo se mora izkorieniti.

6. U pravilniku treba odrediti, kada se smije ići na pašu i kamo da pojedina vrst blaga ide.

Ovo je od velike važnosti! U rano proljeće, za vlažna vremena, izgazi blago ledinu; tada nahrupe vrućine, a onako izgaženi pašnjak skori se, postane »djombast,« i za pašu nesposoban. Pašnjak velik, a blago gladno. O tom se može svatko osvjedočiti u ravnoj Slavoniji, a tomu mora da bude kraj.

7. Glede pašš svinja, neka se takodjer u pravilniku uvrsti, da moraju biti providjene »brujicom«.

Što blago neizgazi, to opet svinje izruju, kroz cijelu godinu; — na štetu ostalom blagu.

Ovo je velika rak-rana seoskog pašarenja, zato je neobhodno nužno, da svinje u smislu točke 6. dobiju poseban pašnjak, na kojem mogu rovati po volji, pošto kako je poznato svinje bez rova biti ne mogu, rov im je polak hrane.

8. U pravilniku trebalo bi točno opredjeliti, koliki broj marve i koje vrsti smije suovlaštenik tjerati na pašu, u razmjeru svojega suovlaštenog prava. §. 14. z. o. z. nam je dobra podloga, da se to razmjerje uredi.

Nije bo pravo, da suovlaštenik sa manjim suvlast. pravom, tjera na pašu veći broj marve, od onoga, koji ima veće suvlastničko pravo!

S toga bi trebalo u pravilnik uvesti, da se na svaki prekobrojni komad blaga, plati »pašarinska pristojba«, na korist blagajne zemlj. zajednice.

Ovo se svakako urediti mora. U većih mjestih, imade n. pr. seljaka suovlaštenika, koji se bave trgovinom raznoga blaga. Isti ima na zajednički posjed pravo u $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{16}$ itd. jednog celog selišta. On svoje blago kroz celu godinu tjera na zajednički posjed, a plaća isto kao i onaj sa 1, $1\frac{1}{2}$ selišta.

Tu je dakle povriedjeno s pravnog gledišta suovlašteničko pravo na korist onoga, koji se bavi špekulacijom, na račun drugih!

9. I na vrst blaga, takodjer se paziti mora. N. pr. u selu drže samo 2—3 kuće ovce. Znamo pako, da kud ovca pase da drugo blago pasti neće. Mora se dakle za iste, u razmjeru suvlast. prava, izlučiti jedan dio pašnjaka; ili pravilnikom urediti, da se ovce u obće na zajednički pašnjak puštati nesmiju. (Ovakovi slučaj dogodio se je u D. Miholjcu.)

Slično valja odrediti i glede koza, obzirom na štetu, koju brstenjem čine.

U ovih deset točkah razloženo je u glavnom sve, što bi se u pravilnik uvrstiti moralo obzirom na uredjenje uživanja na zajedničkom pašnjaku.

Da kako, da sve prednavedeno nespada strogo na šumarstvo i na šumara, nu dobro je sve istaknuti, što se odnosi na korist zem. zajednice; a to je i svrha ovoga članka.

U pravilniku pako može se sve urediti, što se tiče uživanja.

c) Šum. nuzžitaka.

Mnogo se toga iz šume uživa, a da nije samo uživanje uredjeno.

Stoga valja u pravilniku urediti:

1. Šumsku pašu.
2. Žirovinu.
3. Stelarenje.
4. Sve ine nuzžitke (prema lokalnim odnošajima).

Prigodom uredjenja paše u otvorenih šumah, valja se takodjer držati pravila, kako je istaknuto u toč. 1. 2. 6. i 8. za pašnjake. Ovo vriedi i glede žirovine.

U obće pako, nebi smjela biti u šumi niti bezplatna žirovina niti paša. Ovo slijedi iz samoga zakona o provedenoj segregaciji t. j. iz urbar. zakona. Za uzgoj blaga i pašarenje, izlučeni su pašnjaci u blizini selah, lih za tu svrhu (izim ako su na absolutnom šum. tlu).

Šuma pako, izlučena je bivšim podanicima lih za pokriće potreba, na gorivnom i gradjevnom drvu! Sliedi dakle da se svi drugi nuzžitci iz šume uživati mogu, uz njeku novčanu odštetu, na korist »potrajnog šumskoga gospodarstva« (§. 10. š. z.) i pokrića troškova uprave, poreza itd.

Isto vriedi i gliede stelje. Što je listinac šumi, netreba ni dokazivati. Nu u gorskih predjelih narod bez listinca biti nemože. Stoga valja pravilnikom urediti uživanje stelje (§. 11. 13. i 14. š. z.)

Svakako ima vladati načelo: Što je šumi oduzeto, treba joj i povratiti; a to je moguće jedino, ako se nuzžitci unovče.

Budemo li na unovčenje svega prednavedenoga pazili, tada će prihod zemljištne zajednice nedvojbeno poskočiti; a namet za uzdržavanje posjeda zemljišt. zajednice upravu i porez manji biti, dapače nikakav.

Što dakle u zakonu predvidjeno nije, može se u pravilniku prema mjestnim potrebama odnošajima i. t. d. izpraviti.

(Nastavit će se).

Zemljištne zajednice,

Piše **Gašo Vac**, krapinski šumar.

(Nastavak).

III.

U predzadnjem članku vidili smo, kako treba postupati kod uređenja uživanja šuma, pašnjakâ i šum. nuzžitakâ, t. j. kako treba ovo uživanje pravilnikom urediti.

Sada ćemo razmatrati onu stranu zajednice, kako nam se ista prikazuje u javnih knjigah (gruntovnici).

III. Gruntovno uređenje.

U starije vrijeme unašane su ovakove zem. zajednice nakon segregacije u gruntovnici (u odjelu vlastovnica) bez propisanog naziva i reda. Na pr. vlasništvo sela N. N.; urbarna občina N. N.; a najviše unešeni su u novije doba u gruntovnici svi suovlaštenici kao vlasnici šume i pašnjaka, prema razmjeru sebištne pripadnosti.

Stalno se može utvrditi, da je kod svakoga zajedničkog posjeda koji je nastao putem segregacije u gruntovnici označeno drugo ime, obzirom na prava vlastnosti.

Pošto nam je gruntovnica ogledalo vlastnosti i prava, a sve su zem. zajednice takorekući jednolične, to treba gruntov-

nicu u duhu zakona o zem. zajednica izpraviti u pogledu vlastnosti sa jednoličnom naznakom: «Zemljištna zajednica» mjestna, urbarna, plemićka i t. d.

Da se ovaj izpravak provesti mora, određuje §. 3. z. o. z. z.

Provedbena naredba visoke kr. zemalj. vlade k ovomu zakonu nije jošte izdana te se ovi izpravci predbežno provesti ne bi mogli, ali je ipak s toga kr. banski stol u tom pogledu razaslao na sve kr. sudbene stolove kao gruntovne oblasti i kr. kot. sudove. sljedeću o kružnicu:

«Povodom dogodiloga se slučaja, da je jedan područni sud kao gruntovna oblast dozvolio gruntovni razpis od dotičnih ovlaštenika samovlastno razdjeljenih šumâ zemljištne zajednice, upozoruju se uslied naredbe visoke kr. hrv.-slav.-dalmatinske vlade, odjela za unutarnje poslove od 2. veljače 1896. broj 9799 ex 1895. i odjela za pravosudje od 21. ožujka 1896. br. 2149. svi poočinjeni banskomu stolu sudovi. kao gruntovne oblasti, na propis §. 41. zakona od 25. travnja 1894. o uređenju zemljištnih zajednica, po kojem se šume zemljištne zajednice ne smiju bez dozvole zemaljske vlade dieliti i dosljedno tomu, ne smije provedena dioba istih, bez prokazanja takove dozvole u gruntovnici razpisati i obaviti, na što se strogo paziti ima. Ako je medjutim možebiti kod suda toga, takova dozvola gruntovnog razpisa samovlastne diobe šuma zemljištne zajednice — koja izdana, koja jošte strankama nije odpravljena, ima se po §. 168: gruntovnog reda odpravak dotične odluke i provedba iste u gruntovnici smjesta obustaviti, i ako je već provedena, uz preinaku iste odluke shodno odrediti, da se uzpostavi prijašnje gruntovničko stanje.

A koje se šume i koja zemljišta smatraju kao «zemljištna zajednica», ako ova još i nije po propisu §. 3. gore navedenoga zakona kao takova u gruntovnici upisana, to se ima svagda iz dosadanjega upisa vlasnika ili suvlasnika prema ustanovam §. 1., 2. i 6. istoga zakona prosuditi.

Ujedno se upozorjuju svi sudovi kao gruntovničke oblasti, i na ustanove §§. 15. 16. 21. 22. 23. i 42. gore napomenutog zakona, na koje treba takodjer u slučajevih gruntovničkog provadjanja, na koje se odnose, v a z d a d o s t o j a n o b z i r u z e t i!»!

Predpomenutom naredbom upućene su sudbene oblasti na ustanove zakona o zemljištnih zajednica; a u načelu izdana je ova naredba samo glede same diobe šuma i gruntovnog provedenja iste.

Isto tako predmjevati se može iz iste visoke naredbe, da će se u smislu §. 3. z. o. z. z. naziv zemljištnih zajednica, u što kraćem roku «ureda radi» grubovno provesti.

Mnijem, da je u smislu §. 57. z. o. z. z. provedeno prvo uređenje svih zemalj. zajednica*; a pošto iste većinom od prije postoje, to bi se na temelju §. 3. z. o. z. z. i predpomenute visoke naredbe mogle unieti «ureda radi» u grubovnicu kao vlastnice sve zemljišne zajednice jednostavno, na temelju odluke kr. kot. oblasti. Ovo pravo temelji se na §. 3., 50. i 51. z. o. z. z.

Nakon što smo uredili administrativnu stranu i šumsko gospodarstvo zemljištnih zajednica, treba urediti i grubovnicu, da time dobijemo jednoličnu sliku moralnog tiela t. j. zemljišne zajednice.

Da je tomu tako, evo liepog primjera iz krapinskog kotara. Za malo selce «Jezerišće» odciepljeno je prigodom segregacije 14 rali šume i pašnjaka u «maclju». U grubovnici proveden je upis prava suvlastnosti nakon segregacije poimence na svakog suvlastnika, prema razmjeru selišne pripadnosti, te je taj objekt smatran, kao «gradjanska zajednica». Prigodom provadjanja potajnih zadružnih dioba, prije 3—4 godine, povučen je i ovaj objekt u razdielbeni operat, te je razdioba šume i pašnjaka provedena i bez dozvole visoke kr. zemalj. vlade. Svakoju zadruzi dopitan je djel i upisan na njen posebni grubovni uložak.

* To valjda nije, jer će se, koliko nam je poznato, od strane kr. zem. vlade odjel za unut. poslove, izdati tek posebna naredba, kojom će se odrediti oblastni postupak za prvo uređenje zemlj. zajednica.

Da je pako u grubovnici bilo unešeno selo «Jezerišće» kao vlasnik ne bi se dioba šume i pašnjaka (na absolutnom šumskom tlu) provesti mogla; a najmanje bez dozvole visoke kr. zemalj. vlade (§. 21. š. z.). Stog, kako gore napomenusmo, treba što prije provesti izpravak grubovnice u smislu §. 3. z. o. z. z. Ovim izpravkom prikazivati će se u javnih knjigah zemljišna zajednica kao moralno tijelo, te će se usljed toga u vlastovnici brisati pojedine osobe kao suvlastnici.

Pravo suvlastnosti kao i svaka promjena na posjed «zemljišne zajednice», (§. 24. z. o. z. z.) biti će točno označena u temeljnoj knjizi. Stoga ovu treba točno osnovati i voditi, te svaku promjenu u istoj bilježiti. Ona je ogledalo svijuh prava suvlastnika — pošto u grubovnici mjesto istih, dolazi kao vlasnik sama zemljišna zajednica.

Nakon izpravka izgledati će grubovni uložak kako sliedi:

A. Posjedovnica: Površina u jutri i □° celog posjeda.

B. Vlastovnica: «Zemljišna zajednica urbarna, mjestna i t. d. N. N.».

C. Teretovnica: Oznaka svih tereta.

Uredimoli dakle grubovnicu i temeljnu knjigu to u javnih knjiga (u grubovnici) dolazi «zemljišna zajednica» prikazana u duhu ovog zakona — kao vlasnica; dočim je temeljna knjiga ogranak ove t. j. grubovnice glede suvlastništva i svijuh prava na posjed (§. 24. z. o. z. z.).

Iz gornjeg razlaganja vidili smo, kako ćemo postupati kod prvog urcdjenja zemljištnih zajednica.

Nu s ovim stoji još u savezu

IV. Uredjenje i ispravak katastra.

Kako su u grubovnici prikazane zem. zajednice kao vlastnice, tako isto treba, da su prikazane u katastralnom operatu, kao posjednice.

Novije grubovnice slažu se sa katastralnim operatom, jer su na temelju ovih sastavljene. Stare grubovnice pako (kojih

jošte ima) ne slažu se niti u pogledu parc. brojeva, niti u površini. Stoga su u potonjim slučajevima a osobito kod prvog uređenja mjerodavni i «posjedovni listovi».

U posjedovnim listovima dalazi sada posjed zemlj. zajednice ovako upisan:

a) na sve suovlaštenike, bez razmjera suvlastničkog prava, sa oznakom kuć. br.

a) dtto. sa razmjerom suvlastničkog prava,

c) N. N. občina

d) N. N. urbarna občina

e) N. N. selo i t. d.

U cijelomu ne ima jednoličnog naslova, kao što je u §. 3. z. o. z. z. određeno, da se imade zemljišnim zajednicam u gruntovnici dati pravi naslov, trebalo bi «ureda radi» odrediti, da se tako i posjedovni listovi (katastralni operati) dovedu u sklad sa gruntovnicom i sa faktičnim stanjem, koji odgovara duhu ovoga zakona.

Ako i nije sve ovo predviđeno u samom zakonu o. z. z. mogli bi se ipak putem kr. financijskog ravnateljstva i «katastralne očevidnosti» izpraviti posjedovni listovi. Uzdamo se, da će to za to pozvani faktori i učiniti. Sada ćemo preći na jezgru, što sačinjava «zemljišnu zajednicu», a to je

V. Suvlastničko pravo.

Poznato nam je svima, da je ovo pravo proizašlo iz raznih pravnih naslova, kako u bivšem provincijalu, tako i u bivšoj krajini.

U §. 1. z. o. z. z. označeno je jasno, našto se sve proteže z. o. z. z., a u §. 2. označeno je pako, našto se ne protežu ustanove ovog zakona.

Možemo stoga zaključiti, da se ovaj zakon proteže lih na urbanu občine, sela, pojedina mjesta, i na plemićke občine.

Ovo proizlazi iz §. 6. 7. i 8. z. o. z. z.

Za bivši provincijal vriedi §. 6. koji glasi: U zemljišnih zajednicah, što ih tvore bivši podanici (kmeti), kojim su u ime

prava drvarije i pašne zapale putem segregacije šume i pašnjaci spojeno je ovlašteničko pravo u pravilu sa selištnim posjedom, odnosno za plemićke učestnike s dvornim mjestom.

Za bivšu krajinu vriedi §. 7. koji glasi: U zemljišnih zajednicah, što ih tvore bivši krajišnici (krajške mjestne občine), spojeno je ovlašteničtvo s vlastnosti nastanjene kuće, ležeće u obćegu dotične katastralne občine.

Iz prednavedenoga sliedi, da je suvlastničko pravo spojeno:

a) sa selištnim posjedom;

b) s vlastnosti nastanjene kuće, ležeće u obćegu dotične katastralne občine.

Pravo pod a) tiče se većim djelom urbarnih občina, koje su nastale nakon provedene segregacije. U svakoj segregacionoj osudi izkazani su svi bivši podanici (kmeti) u kom razmjerju je skopčano njihovo pravo sa selištnim posjedom. Stoga je lahko iz same osude popisati sve suovlaštenike i označiti njihovo suovlastničko pravo (§ 9. z. o. z. z.).

Ako se pako selištni posjed i djeli, to ipak zapada ovlašteničtvo vlasnike pojedinih djelova prvobitnog selištnog posjeda, u razmjerju onom po kojem je dioba provedena. Sliedi iz prednavedenoga, da suvlastničko pravo svakog suovlaštenika, proizlazi iz «prvobitnog selištnog posjeda». Ako se selištni posjed i djeli, to uvijek ostaje cielina, osudom dosudjenih prvobitnih suvlastničkih prava; t. j. zemljišna zajednica uvijek kao takova obstojati mora.

Drugo je ali glede prava, iztaknutog pod toč. b) gdje je pravo skopčano «s vlastnosti nastanjene kuće».

Mnoga sela i mjesta (u bivšoj krajini i provincijalu) imadu velike pašnjake (a u Lici i šume), koji ne potiču od segregacije, već od starine jesu ti objekti za «skupno uživanje»; naročito jesu to «zajednički pašnjaci»

Ovdje je teško prosuditi suvlastničko pravo, naročito s toga, što izim «starosjediocah» dolaze mnogi naseljenici, obrtnici, bezkućnici i t. d. te se koriste sa «zajedničkim posjedom» sela i mjesta.

Ovo je sve predvidjeno u §. 12, z. o. z. koji glasi:

«U koliko zakon ne donáša u predidućih paragrafa ustanova, ima se obstanak i razmjerje ovlašteničtva prosuditi:

a) po pravomoćnih odredbah i riešitbah nadležnih javnih oblastih;

b) po pravnih običajih;

c) po faktičnom posjedu ovlašteničtva za poslednjih pet godina».

Ako pitanje promotrimo ove tri točke, moći ćemo ustanoviti suvlastničko pravo na sljedeći način:

Ad a) Po pravomoćnih odredbah i riešitbah, — kod «stariosjedioaca i posjednika kuća (urbarijalaca i kraj. pravoužitnika) iz dotične osude odnosno iz katastra pravoužitnika, — kakovo razmjerje prava ima isti pravoužitnik ($\frac{1}{4}$, $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$, 1 ili $\frac{1}{8}$, $\frac{2}{8}$, $\frac{3}{8}$, $\frac{4}{8}$, $\frac{5}{8}$, $\frac{6}{8}$, $\frac{7}{8}$, 1) u šumi takovo isto pravo neka on uživa i u svom selu (mjestu) na «zajednički posjed».

Ne ima li toga, to je najpravednije, da se ustanovi ključ, prema posjedu zemljišta. Za ratarski stališ jeste ovaj razmjer najbolji. Veći gospodar (ratar) treba više tegleće marve, dakle i više pašnjaka (ili šume), nego li onaj, koji ima samo kuću i podkućnicu ili samo blažće.

Ad b). Po pravnih običajih, neda se «jasno pravilo» ustanoviti, pošto «svako selo ima drugi običaj».

Ovdje će odlučiti dakle lokalni običaj!

Ad c) Po faktičnom posjedu ovlašteničtva za zadnjih pet godina, dade se takodjer lahko ustanoviti; naročito, ako se pomno iztraži kakova je pojedinac prava uživao i terete nosio, — za «zajednički posjed».

Posjednici zemalja svakako su najviše za zadnjih 5 godina zajedničko selsko (mjestno) dobro uživali, pak će u tom razmjeru — prema svom posjedu — i svoja prava braniti.

Posjednik kuće, bez inih zemalja, svakako je mnogo manje uživao za zadnjih 5 godina (ako nije trgovac i špekulant) pak se takovom može dopitati «najmanji alikvotni dio $\frac{1}{8}$ (kao žiljeru).

Bezkućniku — ako je zavičajnik i obćinar — može se opredjeliti $\frac{1}{2}$ gornjeg prava, t. j. $\frac{1}{16}$.

Tako smo evo razvili načine, kako možemo prigodom prvog uredjenja (§. 57. z. o. z. z.) ustanoviti suvlastničko pravo pojedinca, u svrhu ostvarenja «zemljištne zajednice».

Od svih načina, najbolji je onaj, iztaknut u §. 13. z. o. z. z. koji glasi: «Ako postoji pod pun sporazumak svih ovlaštenika u pojedinoj zemljišnoj zajednici, tad se ima razmjerje ovlašteničtva prema njihovomu sporazumku odmjeriti».

Iz toga sliedi, da prigodom prvog uredjenja moramo nastojati, da svi suovlaštenici budu sporazumni i složni.

(Nastavit će se)

Zemljištne zajednice.

Piše **Gašo Vac**, krapinski šumar.

(Nastavak)

IV.

Prošle godine raspravljali smo u «Šum. listu» (str. 15., 103. i 364.) sve, što se odnosi na uređenje zemljištnih zajednicâ. Nu pošto je kasnije izašla provedbena naredba visoke kr. zemalj. vlade, odjela za unutarnje poslove i odjela za pravosudje, od 19. rujna 1897. br. 54510., to ćemo u skladu s provedbenom naredbom nastaviti našu razpravu, da ju tako upodpunimo i u skladu sa zakonom dovršimo.

Valja nam s toga opet nastaviti i promotriti.

I. Prvo uređenje

u smislu provedbene naredbe.

a) Organi uređenja. §. 1—3. određuje, da se uređenje zemlj. zajednica ima u red a r a d i provadjati po predstojniku kr. kot. oblasti; odnosno po povjereniku, kojega visoka vlada imenuje.

Kao pomoćni organi jesu članovi obč. poglavarstva, t. j. samo obč. poglavarstvo, odnosno načelnik občine, nadalje šumski odbori i šumar. tehničari.

Ovo se temelji na §. 9. prov. nar. 2. al., koji glasi: «Isto tako dužne su tečajem svih stadij a h uređenja zem. zajednicah odazvati se pozivu organah oblastnih osobe, koje se kao svjedoci i vještaci preslušati imadu.

Glede obč. načelnika i šumar. tehničara propisuje to jasno naposeb §. 10. i 11. prov. nar.

b) Prvi podatci za uređenje mogu se u svrhu ustanovljenja posjeda i suovlaštenikah pribaviti:

1. Iz segregacionalnih osuda i segregacionalnih operata ili obavljenih dobrovoljnih nagoda izmedju bivšeg vlastelina i kmeta.

2. Prepisom gruntovnih napisnika i uložaka kod kr. gruntovnih oblasti (kr. kot. sud ili sudbeni stol).

3. Prepisom posjedovnih listova kod obč. poglavarstva.

4. Iz postojećih temeljnih knjiga, odnosno popisa vlasnika i posjeda, koje su svojedobno vodjene na temelju obč. poznate nam normativne naredbe od 4./III. 1871. br. 2144.

5. Od pojedinih suovlaštenika, koji svoja prava na dotični posjed dokazuju.

6. Preslušavanjem svih interesiranih stranaka dotičnog sela, mjesta i t. d.

c) Prvi izvidi. Kada su pribavljeni svi podatci napred navedenim načinom, naročito, kada budu ustanovljene sve zemljištne zajednice u području dotične kr. kot. oblasti, proglašiti će se to javno (§. 6. prov. naredbe). Obrazac A. prov. nar. Tim proglasom pružena je prilika svakom interesentu (pojedincu, zadrugi, skupini, korporaciji i t. d.), da u roku od 6 mjeseci svoje pravo dokaže, odnosno, da podnese prigovore, da dotični posjed ne spada pod udar zakona o uređenju zemlj. zajednica.

Tečaju daljnega uređenja ali ne smeta ništa ovaj proglas.

Kod prvih izvida moraju se već ustanoviti ovlaštenici i predbježno u imenik prepisati prema faktičnom sadanjem uživanju.

Kada imamo popisane sve suovlaštenike, od prieke je potrebe, da se izvide i dotični objekti, vrhu kojih se uređenje vodi. Uredjivati neko gospodarstvo (šumu i pašnjak i t. d.), a isto ne viditi, jeste u jako velikom protuslovju sa pojmom o uređenju.

Na temelju samih pismenih podataka imati će dotični urednik slabu ili nikakovu sliku za dalnje uređenje, naročito što se tiče sastavka pravilnika.

S toga §. 8. prov. nar. propisuje; «Bude li ipak nemoćuće doći tim načinom (pismenim) do pouzdanih posljedaka nuždskih izvida, moći će predstojnik kr. kot. oblasti (urednik §. 3.) izaći osobno u sjedište odnosne upravne občine, a a k o

bude nužno i na lice mjesta, t. j. u mjesto, gdje zemlj. zajednica postoji.

Na licu mjesta ustanoviti će se:

1. Svi lokalni odnošaji, koji uplivaju na sve okolnosti, kako bi se dalo što bolje uređenje provesti.

2. Kratkim opisom stanje šumâ, pašnjakâ i inoga posjedâ.

3. Udaljenost šume i pašnjaka, t. j. koji suovlaštenici uživaju veću korist (naročito u gorskim predjelima) od bližnjeg pašnjaka ili šume i t. d.

Sve momente treba prigodom prvoga uređenja pred očima imati, pak s toga je od potrebe, da se kod prvoga izvida izvide i opišu svi objekti, na koje se uređenje proteže.

Pošto smo prigodom prvih izvida ustanovili i opisali posjed zemlj. zajednica, te ustanovili sve suovlaštenike, tada će se po dotičnom uredniku običajnim načinom (§. 10. pr. n.) sazvati.

II. Prva glavna skupština suovlaštenika.

Glasom §. 59. z. o z. z. ima se glavna skupština sazvati u područje občine, gdje leži zemljišna zajednica, t. j. u sje-dište sela, mjesta i t. d.

Svaki suovlaštenik ima pravo u skupštini izraziti svoje mnijenje (§. 12. pr. n.).

Pravo glasa i prigovora pojedinih suovlaštenika u skupštini odlučuje se po razmjerju suvlastničkog prava na zajednički posjed (§. 14. z. o. z. z.). To je najpravednije.

Ako li pako postoji već pravni običaj zajedničara glede stvaranja zaključaka, to će se glasovati prema tomu običaju; dočim to — tako rekući — nigdje statutarно uređeno nije, jer statuta faktično ne ima.

U ovoj prvoj glavnoj skupštini ima se odlučiti, da li će se zemljišna zajednica ostvariti ili razvrći.

S toga svaki urednik, koji rukovodi uređenje, ima veliku zadaću pred sobom, ako želi udovoljiti intenciji i duhu zako-

nodavca. Naš narod naginje rado na diobu skupnog posjeda, pak će se svagdje pojaviti želja za diobom šuma i pašnjaka.

Sloboda uređenja prepuštena je zajedničarima.

Usljed toga i usljed raznih zamršenih odnošaja i zastarjelih prava putem okupacija, nasljedstva i kupovanja i t. d. zajedničkog posjeda, biti će na mnogim mjestima poteškoća oko toga uređenja.

Tu će urednik poseći za §§. 61., 62., 63. i 66. z. o. z. z.

Tim je omogućena razgoda i postupak prvog uređenja gotov je po upravne oblasti. To sledi iz §. 66. z. o. z. z., koji glasi:

Ako se podigne prigovor s toga, što se zem. zajednica stvara oko skupine, koja ju po načelih ovoga zakona ne može tvoriti, ili ako su odnošaji glede posjeda zemlj. zajednice i skupnih užitaka tako zamršeni, da ih upravna oblast, koja prvo uređenje nadzire, ne može sporazumkom stranaka bez posebnih izvida na licu mjesta razmrsiti, tad prestaje djelovanje upravne oblasti, ter se ureda radi ima pristupiti k razgodbi (§. 68. z. o. z. z.).

Nadajmo se, da će se već postojeće zajednice uzdržati, a nove ostvariti i oživotvoriti, što i jeste intencija zakonodavca.

S toga i prelazimo na djelovanje glavne skupštine.

Glavna skupština ima da si izabere odbor od primjerenog broja ovlaštenika (§. 19. prov. nar.).

Osim toga razpravlja se u prvoj glavnoj skupštini:

1. Glede suvlastničkog prava.
2. Glede broja članova odbora.
3. Glede naslova glavara.
3. Glede sastavka pravilnika.
5. Glede ustanovljenja pristupnine.

Ovo prvo razpravljanje u glavnoj skupštini od prieke je potrebe, da se tako pribavi svestrani pregled glede što boljega uređenja zem. najednice, odnosno glede sastavka pravilnika ili radi odstupa od sastavka istoga (§. 35. prov. nar.).

III. Odbor.

Ovaj odbor, izabran u prvoj glavnoj skupštini, uređuje samo do konačnog uređenja zem. zajednice, te mu je s toga djelovanje privremeno. To nije zastupstvo, kako ga zakon predmjeva.

Odbor jeste samo pripomoć uredniku radi prvog uređenja.

Odboru jeste u smislu §. 20. prov. naredbe dužnost:

- a) da ustanovi imovinu zemlj. zajednice;
- b) da sudjeluje kod izpravka popisa ovlaštenika, koji je sastavljen prema §. 16., 29. i 30. naputka (Obraz. B.);
- c) da se izjavi glede sastavka pravilnika, ili da se po propisu §. 94. zakona zatraži odstup od sastavka istoga.

a) Imovina zem. zajednice.

Ova jeste već prije ureda radi ustanovljena na temelju §. 4., 5., 8. i 9. prov. nar. načinom, kako je to gore spomenuto pod I. b. prvo uređenje.

Odbor imati će dakle samo nastojati oko izpravka eventualnih pogriješaka ili promjena.

b) Popis ovlaštenika.

Ovaj se mora već tečajem prvih izvida (§. 4. i 5. pr. n.) sastaviti prema obrazcu B. i voditi.

Stupci 1., 2. i 3. obrazca B. izpuniti će se lahko iz posjedovnih listova, segregacionalnih osuda, starih temeljnih knjiga i t. d., te je ovako predbežno sastavljeni popis dovoljan glede saziva prve glavne skupštine i daljnog razpravljanja sa odborom.

Gruntovno stanje pako svakog suovlaštenika pronaći će se u gruntovnom uredu, te pronalazak zabilježiti u stupce 5—7 (§. 29. prov. nar.).

Ovaj rad u gruntovnici jeste tegotan (prebacivanjem i li-stanjem težkih grunt. knjiga), pošto se od svakoga suovlaštenika mora u popis zapisati gruntovni uložak i stvarnost čestica, što služi za dalnje gruntovno provedenje.

Najglavniji stupac jeste 4., gdje se označuje «alivotni dio ovlašteničtva» napram celokupnom zemljištu zajednice.

Kako se propisuje alivotni dio, označuje §. 30. pr. nar. Isti se daje opet ustanoviti iz segregacionalnih osuda, gruntovnih izvadaka, starih temeljnih knjiga i na temelju preslušanja stranaka, odnosno iz opisa provedenih zadružnih dioba i t. d.

Stoga jeste od prieke nužde, da se sastavljeni popis ovlaštenika pročita u prvoj glavnoj skupštini. U prisutnosti stranaka i odbora provesti će se odmah potrebni izpravci, odnosno zapisati će se u stupcu 4. faktično stanje «suvlastničkog prava», prema provedenoj segregaciji, zadružnoj diobi ili premu provedenom razvrgnuću građanske zajednice.

Ovako sastavljeni i izpravljeni popis u stupcu 1—4. služiti će za dalnji sastavak temeljne knjige suovlaštenika. Preporuča se velika pažnja kod ciepanja «alivotnih dielova» slomaka. Gdje su preveliki nazivnici slomka, otežćava se uživanje zajedničkih koristi (kod razdiobe drva it. d.). Bolje je više osoba svesti na stanoviti veći slomak; jer će se tako bolje moći odmjeriti sve koristi i tereti prema §. 14. z. o z. z. S toga označimo prema §. 31. prov. nar. u stupcu 4. jedno celo ili više selišta ili oznake $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{16}$, $\frac{1}{32}$ selišta. Potonja oznaka neka bude najmanja — u koliko je iole moguće.

Silno ciepanje «alivotnih dielova» otežćava vanjski rad šumara, što nam je svakomu dovoljno poznato iz prakse.

c) Sastavak pravilnika.

§. 94. z. o z. z. propisuje: Ako je zemljište zajednice tako maleno ili su prilike gospodarenja, odnosno uživanja zajedničkog zemljišta tako jednostavne, da bi suvišno bilo urediti upravu posve prema ustanovam ovoga zakona, slobodno je s privolom kralj. zemalj. vlade prema shodnosti odustati od provadjanja svih ustanova zakona.

Svakako ima biti zajamčeno redovito namirivanje poreza i inih javnih tereta zemljištne zajednice.

Na temelju zakona prosto je ovlaštenicima i odboru, da li hoće pravilnik ili ne. To je u načelu pravedno; ali obzirom na razliku zemljišnih odnošaja u cijeloj zemlji, gubi se jednoličnost. Nigdje nije točno označeno, koja površina jeste odlučna, da se odustane od sastavka pravilnika. Sve odvisi od lokalnih odnošaja.

U načelu ali, trebalo bi se držati jedne stanovite površine. Najbolje je, ako odnošaji zahtjevaju, da se kod površine od 40 do 50 rali odustane od sastavka pravilnika. Gdje je preko 50 rali zajedničkog posjeda, imao bi se sastaviti pravilnik.

Ovo bi bilo u savezu sa §. 25. i 26. z. o z. z. Da je tomu tako, sliedi iz §. 25. z. o z. z. (prvi dio), koji glasi; «Gospodarstvo na zemljištnih zajednicah mora biti prema trajnoj koristi zajednice; a §. 26. z. o z. z. (prvi dio) glasi: Unutar granica ovoga zakona i pravovaljano sastavljenih pravilnika upravljaju i razpolazu zajednice pod nadzorom oblasti, u onom zakonu naznačenih, samostalno svojom imovinom.

Sastavak pravilnika jeste dakle od priroke nužde, što sliedi iz §. 29. z. o z. z., naročito glede djelokruga zastupstva, pošto «sve poslove s upravom imovine zemljištne zajednice, u koliko nisu glavnoj skupštini ovlaštenika pridržani, vodi zastupstvo, kojemu stoji na čelu glavlar.

Zastupstvu zemljištne zajednice nije nigdje zakonom osiguran djelokrug. Sve je prepušteno, da se uredi pravilnikom. U glavnom ali ima ipak po §. 31. z. o z. z. sve da odlučuje glavna skupština.

Po §. 30. zakona sazivlje se glavna skupština svake godine najmanje jedanput.

Koliko li je poteškoće razpravljati vani sa «masom ljudi», to nam je svakomu poznato. Pak to se ima svake godine opeotovati. Da odlučuje «volja» glavne skupštine, a ne zakon, prestale bi u brzo sve zemljištne zajednice.

S toga nam valja svima uzraditi, da se valjan pravilnik (zakon u zakonu) sastavi.

U §. 43. proved. nared. imamo dovoljno oslona, pošto isti propisuje, da na izabrano zastupstvo prelaze odmah sve vlasti i dužnosti prema zakonu i pravilniku.

Kada je kod kraj. imovnih občina — koje imadu silnoga posjeda i imetka — dovoljno od svih suovlaštenika izabrano zastupstvo, odnosno koje se bira samo iz sredine obč. zastupstva upravne občine, sigurno je dovoljno zastupstvo za sve poslove i kod svih zajednicah, koje označujuje §. 1. zakona od 25. travnja 1894.

S toga imade organ, koji provadja uredjenje zem. zajednica skupa sa izabranim odborom veliku zadaću i odgovornost, da se prema odnošajima odluči za sastav pravilnika ili ne.

U načelu ne bi se smjelo nigdje odustati od sastavka pravilnika.

Prema odnošajima neka se sastavi obsežan pravilnik za veliki posjed, a jednostavniji za mali posjed.

To je i intencija provedbene naredbe, koja u §. 22. preporuča: «kod sastavka pravilnika valja svedj pred očima imati poglavito to, da se u dare temelji trajnom obstanku zemljištnih zajednica. Urednik imati će dakle svratiti svu pozornost poglavito na to, da u pravilniku budu shodno uredjeni svi odnošaji.

Pošto u glavnom cijelo uredjenje zem. zaj. odvisi od pravilnika, to i mi donášamo (prema našim malenim silama sastavljeni) na pretres takovi pravilnik, pod naslovom:

Pravilnik

zemljištne zajednice (sela, mjesta i t. d.), sastavljen na temelju zakona od 25. travnja 1894. o uredjenju zemljištnih zajednica.

I. Naslov.

§. 1.

Naslov zemljište zajednice imade uvijek nepromjenjeno glasiti: «Zemljištna zajednica (sela, mjesta, urbanne občine, plemićke občine i t. d.)» (§. 3. z. o z. z. i §. 23. prov. naredbe).

§. 2.

Naslov može se promjeniti samo iz nastalih važnih razloga usljed zaključka glavne skupštine, a odobrenjem nadležne političke oblasti.

II. Imovina.

§. 3.

Zajedničku imovinu zem. zajednice sačinjavaju sljedeće nepokretnosti:

a) Šuma «Jelovica», unešena u grunt. ulož. br. . . porezne občine i to parcela br. . . u površini od . . □^o rali.

b) Šuma U. i t. d. (kako već posjedovnica glasi).

c) Pašnjak «Brezovica», unešen u grunt. ulož. br. porezne občine i to parc. br. . . u površini od . . . □^o rali i t. d.

d) Oranica «Polje», unešena u grunt. uložku br. . . porezne občine, parc. br. . . u površini od . . □^o rali i t. d. (koja je dana na uživanje župniku, učitelju i t. d.).

e) Livada «Jelas», unešena u gruntovnom uložku br. . . porezne občine, parc. br. . . u površini od . . □^o rali i t. d. (za uzdržavanje selskog bika, nerasta i t. d.).

f) Selska bara, unešena kao bezplodno zemljište, pod par. br.

g) Napojište u kotaru «N.» i t. d.

Ukupna površina celokupne zajedničke imovine jeste . . . rali . . . □^o.

III. Suvlastničko pravo.

§. 4.

Suvlastničko pravo na zajedničku imovinu stiče se i proizlazi:

a) iz urbarnih odnošaja, uredjenih putem segregacije i zemljištnog uredjenja (segrecionalna osuda, nagoda. i t. d.;

b) na temelju posebnih plemićkih povelja, uredaba i t. d. (za plemićke občine);

c) na temelju §. 17. temeljnog krajiškog zakona za krajiške občine, odnosno prema pravnom odnošaju dotičnog sela, mjesta i t. d. (u bivšoj krajini);

d) putem nasljedstva;

e) usljed zadružne diobe ili razvrgnuća građanske zajednice;

f) usljed darovanja;

g) putem prekupa.

§. 5.

Temelj zemljištne zajednice sačinjavaju suovlaštenici, koji su svoja prava stekli načinom, označenim u §. 4. toč. a), b), c), d) i e) ovog pravilnika.

IV. Pristupnina.

§. 6.

Tko putem darovanja steče suvlastničko pravo, a nije u rodbinskoj svezi sa suovlaštenikom, imade platiti u blagajnu zemalj. zajednice u ime štatutovine (pristupnine) za jedno selište for. nč.; ili za ¹/₈, ²/₈, ³/₈, ⁴/₈, ⁵/₈, ⁶/₈, ⁷/₈, odnosno ¹/₄, ²/₄, ³/₄ for. . . . nč.

§. 7.

Rodjaci, koji steku suvlastničko pravo načinom, označenim u §. 6. pravilnika, plaćaju u ime pristupnine četvrtinu od opredjeljene svote (§. 6. pravilnika) u blagajnu zemljištne zajednice.

V. Prekup pristupnina.

§. 8.

Tko želi svoje suvlastničko pravo prodati, imade to najprije ponuditi:

a) zemljištnoj zajednici;

b) rodjacima po blizini srodstva;

c) najbližjem susjedu;

d) najbližjem medjašu.

§. 9.

Ako se nitko pravom, označenim u §. 8. pravilnika, u roku od mjesec dana nakon svestrano proglašene ponude ne

posluži, vlastan je suovlaštenik svoje pravo prodati svakomu, koji je vlasnik nekretnina u području ove zemljištne zajednice (§. 22. z. o z. z.).

§. 10.

Tko inim načinom, nego li po baštinstvu ili diobi zadružnog posjeda dodje do suvlastničkog prava na zajedničku imovinu ove zemljištne zajednice, imade platiti u ime pristupnine u blagajnu zemljištne zajednice:

za 1 selište 160 for. ($\frac{8}{8}$ ili $\frac{4}{4}$)
» $\frac{1}{4}$ selišta 40 for.
» $\frac{1}{8}$ selišta 20 for., odnosno razmjernu svotu prema ciepujućem se alikvotnom dielu.

§. 11.

Dok se ne uplati pristupnina, propisana u §§. 6., 7. i 10. ovog pravilnika, ne ima dotičnik nikakvoga prava na zajedničku imovinu sve dotle, dok ne bude uvjetom pravilnika udovoljeno.

§. 12.

Ako se pristupnina u roku od tri mjeseca ne uplati, ima se putem političke ovrhe utjerati.

Prema potrebi može se dužna pristupnina gruntovno osigurati na imetak dotičnog kupca i tada sudbenim putem za korist zemljištne zajednice utjerati.

Sve dotle, dok se pristupnina ne podmiri, počiva suvlastničko pravo za korist zemljištne zajednice (§. 20. z. o z. z.).

§. 13.

Suvlastničko pravo spojeno je u načelu sa selištnim posjedom (§. 6. z. o z. z.), odnosno sa dvornim mjestom ili s vlastnosti nastanjene kuće (§. 7. i 8. z. o z. z.) (pak stoga se ne može samo pravo bez tih nepokretnosti niti prekupiti).

VI. Alikvotni dio suovlašteničtva.

§. 14.

Alikvotni dio na zajedničku imovinu ustanovljuje se prema segregacionalnoj osudi ili na temelju inih pravnih izprava.

§. 15.

Ukupni broj selišta ne može biti u buduće veći, nego li e ustanovljen prigodom uredjenja zemljištne zajednice.

§. 16.

Ako nastanu slučajevi, označeni u §§. 6., 7. i 10. ovog pravilnika, to alikvotni dio ne može iznašati manje od $\frac{1}{32}$ celog selišta. Ovaj dio vriedi i za svakog suovlaštenika «bezkućnika».

Gdje bi nastali slučajevi, da bi se pravo od $\frac{1}{32}$ selišta dalje ciepati moralo, to svi ovi suovlaštenici dolaze u zajedničko uživanje ovog minimalnog diela ($\frac{1}{32}$ selišta).

VII. Temeljna knjiga.

§. 17.

Vrhu svih suovlaštenika suvlastničkog prava i razmjera vodi se temeljna knjiga (§. 24. z. o z. z.); koncem svake godine obavlja se revizija temeljne knjige prema prijavljenim promjenama.

§. 18.

Svaka promjena nastala u smislu §§. 6., 7. i 10. ovog pravilnika, mora se u roku od 14 dana prijaviti pod globom od 5—25 for. za korist zemljištne zajednice.

VIII. Uprava zemljištne zajednice.

Upravu zemljištne zajednice sačinjava (§. 29. i 31. z. o z. z.):

- A) Glavna skupština.
- B) Zastupstvo zemljištne zajednice.
- C) Glavar zemljištne zajednice.

A) Glavna skupština.

§. 19.

Glavna skupština imade sliedeći djelokrug:

- a) izabirati zastupstvo,
- b) sticati, mienjati i odtudjivati zajedničku imovinu;

c) odlučivati glede uzimanja i podielivanja zajma u korist zemljištne zajednice;

d) odredjivati glede prinosa, označenih u §§. 6., 7. i 10. ovog pravilnika;

e) odlučivati glede diobe zajedničke imovine;

f) mienjati prema potrebi ovaj pravilnik;

g) stavljati zahtjeve glede premjene šum. gospodarstvene osnove, gdje to obćeniti interesi zahtjevali budu;

h) odlučivati prema potrebi o doprinosanju iz sredstava zemalj. zajednice za korist upravne, crkvene ili školske obćine ili u obćenite koristne ovrhe;

i) pretresati rad zastupstva, te isto radi propusta i neurednosti pozivati na odgovornost.

§. 20.

Glavna skupština sazivlje se redovito koncem svake 3. godine, nakon izminuća trogodišnje periode zastupstva (§. 35. z. o z. z.).

§. 21.

U izvanrednim važnim slučajevima kao i na zahtjev $\frac{1}{3}$ suovlaštenika može se sazvati uvijek prema potrebi izvanredna glavna skupština, koja vieća prema §. 19. ovoga pravilnika.

§. 22.

Glavnu skupštinu sazivlje glavar (predsjednik) zemljištne zajednice. O sazivu glavne skupštine ima se uvijek obavjestiti nadležna oblast. Isto tako imaju se oblasti na odobrenje priposlati i svi oni zaključci, koji po svojoj naravi na dotičnu oblast spadaju (§. 38. i 50. z. o z. z.).

§. 23.

U glavnoj skupštini imade pravo glasa svaki suovlaštenik, koji je:

a) neporočan (t. j. nije kažnjen radi koristoljublja);

b) 24 godine star;

c) upisan u najmanjem alikvotnom djelu (§. 16. ovoga pravilnika) u temeljnoj knjizi.

§. 24.

Zaključci stvaraju se većinom glasovah predstavnikah broja ukupne selištnje pripadnosti prisutnih suovlaštenika zemljištne zajednice.

U slučaju jednakoga razmjera predstavnika suovlašteničkog prava, odlučuje predsjednik skupštine svojim glasom.

§. 25.

U svakoj skupštini mora biti prisutna nadpolovična većina suovlaštenika, koji imaju preko polovice suvlastničkog prava; inače su zaključci nevaljani.

§. 26.

U slučajevih, označenih u §. 25. ovoga pravilnika, ima se sazvati ponovna skupština.

Svaki ovlaštenik ima se ponovnom pozivu odazvati pod prijetnjom globe od 2—10 for. za korist blagajne zemljištne zajednice, koja se globa političkim putem utjerati može.

§. 27.

Tko u skupštini smeta nepristojnim ponašanjem djelovanje skupštine i pojedinih skupštinara, može se po predsjedniku glavne skupštine kazniti globom od 5—25 for. za korist blagajne zemljištne zajednice.

Izrečena kazna u zapisniku imade svoju valjanost istom nakon odobrenja iste po političkoj oblasti.

B) Z a s t u p s t v o z e m l j i š t n e z a j e d n i c e.

§. 28.

Zastupstvo zemljištne zajednice sastoji se iz . . . članova (izabranih prema §. 33. z. o z. z.). Broj članova zastupstva jeste neparan.

§. 29.

Nakon izbora zastupstva, obavljenog po §. 19. toč. a) ovog pravilnika i nakon odobrenja izbora po političkoj oblasti, biraju

si odbornici većinom glasova između sebe glavara zemljišne zajednice (koji nosi ime glavar, knez, predstojnik, sudac i t. d.).

§. 30.

U zastupstvo ne može biti izabran suovlaštenik:

- a) koji nije punoljetan;
- b) koji je kažnjen radi koristoljublja;
- c) koji ne ima nepokretnog imetka u području zem. zajednice;
- d) koji ima izpod najmanje izmjere alikvotnog djela (§. 16. ovoga pravilnika) suvlastničko pravo.

§. 31.

Mandat zastupstvu i glavaru traje . . godina (§. 35. z. o z. z.). Zastupnik zemljišne zajednice jeste počastno zvanje.

§. 32.

Ponovno izabrani zastupnici i glavar ne moraju, ako dobrovoljno neće, primiti mandata. Po prvi puta ali izabrani suovlaštenik mora primiti čast u zastupstvo. U slučaju da izabrani suovlaštenik ne prima mandata, ima položiti u blagajnu zemljišne zajednice 15—25 for. Po odboru opredjeljena svota može se nakon odobrenja zaključka po nadležnoj oblasti i ovršnim putem utjerati.

§. 33.

Djelokrug zastupstva zemljišne zajednice jeste sljedeći:

- a) ustanovljivati proračun za svaku tekuću godinu unapried, t. j. određivati, kako se ima razpolagati sa redovitim godišnjim prihodom;
- b) opredjeljivati eventualni godišnji doprinos suovlaštenika za upravu i gospodarenje celokupne imovine zemlj. zajednice;
- c) obavljati u obće reviziju računa kod svih onih, kojima je povjereno rukovanje sa imovinom i gotovinom zemlj. zajednice (§. 44. z. o z. z.);
- d) rukovoditi poslove, označene u §. 17. i 18. ovog pravilnika glede vodjenja temeljne knjige;

e) u smislu §. 4. zakona od 26. ožujka 1894., kojim se uređuje stručna uprava i šum. gospodarenje, sudjelovati kod sastavka gospodar. osnova za šume i pašnjake kao «zastupstvo ciele zemljišne zajednice»;

f) u svemu podpomagati šum. osoblje, da se gospodarstvo u smislu zakona i potvrđenih gospodar. osnova provadja;

g) glede uživanja zajedničkih šuma i pašnjaka svake godine, u koliko to gospodarskom osnovom učinjeno nije, odrediti:

1. eventualni doprinos za pašarinu;
2. doprinos za žirovinu;
3. doprinos za ine užitke;
4. urediti pašu, t. j. mjesto za sve vrsti blaga na zajedničkom pašnjaku, kao i dobu, kada paša počimlje i kada se svršava;
5. doprinos za pašu po nesuovlaštenicima;
6. i sve moguće učiniti za uživanje i unovčenje svih redovitih užitaka i použitaka.

h) u smislu §. 12. zakona od 26. ožujka 1894. o uređenju stručne uprave i t. d. namještati potrebno prema propisima usposobljeno osoblje;

i) nastojati, pružiti i određivati radnike, potrebite za obavljanje šumskih radnjah;

j) sudjelovati kod redovitog godišnjeg doznačivanja gorivog i gradjevnog drva;

k) sudjelovati kod izvida i ustanovljenja gradjevine potrebštine suovlaštenikah;

l) prema potrebi rukovoditi će pravne i novčane poslove zemljišne zajednice (§. 44. z. o z. z.) samo zastupstvo po svojim sposobnim članovima, a na čelu mu glavar;

m) ustanovljivati nagradu glavaru zemljišne zajednice;

n) razpravljati eventualne pritužbe suovlaštenika i službenog osoblja;

r) određivati dan saziva redovite ili izvanredne skupštine (§. 21. i 22. ovog pravilnika).

§. 34.

Svi zaključci zastupstva dobivaju kriepostnu moć nakon odobrenja zaključka po nadležnoj oblasti.

C) Glavar zemljištne zajednice.

§. 35.

Prema oblastima i trećim osobama zastupa glavar (knez, predsjednik i t. d.) zemljištnu zajednicu.

Glavar stoji na čelu zastupstva zemljištne zajednice. On izvršava sve odobrene zaključke, donešene na temelju §. 33. točka a) ovoga pravilnika, t. j. u koliko ga zastupstvo opunovlasti.

Na svoju ruku ne smije glavar zemlj. zajednice ništa preduzeti, već ono, koliko mu u obće zakon i ovaj pravilnik dozvoljava.

§. 36.

Izim dužnosti, označenih u §§. 34. i 35. ovog pravilnika, jeste djelokrug glavara sljedeći:

1. Da u ime zemlj. zajednice podnaša oblastima podneske, zaključke skupštine i odbora i t. d. na odobrenje.

2. Da prima naloge od oblasti i o istima izvjesti zastupstvo i skupštinu zemlj. zajednice.

3. Da prema potrebi sazivlje sjednice zastupstva i skupštine.

4. Da u ime zemlj. zajednice podnaša uroke, prizive, predstave i t. d. u svim redovitim poslovima, naročito u poslovih urbarne naravi i šumskih šteta.

5. Da nadgleda i bdije nad imetkom zemlj. zajednice naročito, da pazi na službeno-lugarsko osoblje.

6. Da u svim radnjama podupire šumarsko-tehničko osoblje.

7. Da barem svakog mjeseca jedan put nadgleda blagajničko rukovanje novca i t. d.

IX. Administrativno i blagajničko poslovanje.

§. 37.

Obzirom na sadašnje lošo stanje zemlj. zajednice rukovoditi će administrativne i blagajničke poslove zemljištne

zajednice na temelju §. 44. z. o z. z. poglavarstvo upravne občine N. N. (Ili se odredi rukovodstvo u smislu §. 33. toč. l. ovoga pravilnika).

§. 38.

U svrhu vodjenja ovoga poslovanja osigurati će se godišnje u proračunu zemlj. zajednice za korist vodstva, odnosno upravne občine svota potrebna i ustanovljena po nadležnim oblastima.

§. 39.

Administrativni poslovi zemljištne zajednice imadu se razlučeno voditi, te se ima u tu svrhu osnovati:

- a) uručbeni zapisnik,
- b) dostavna knjiga,
- c) sjednički zapisnik za skupštine i sjednice zastupstva,
- d) temeljna knjiga,
- e) posjedovnica i vlastovnica zemlj. zajednice,
- f) katastralni nacrti.

§. 40.

Za blagajničko rukovanje i poslovanje ima se osnovati i voditi:

- a) svake godine proračun,
- b) razporezni registar šumskog nameta (prema temeljnoj knjizi),
- c) uplatni i blagajnički dnevnik,
- d) glavna knjiga,
- e) očevidnik šum. šteta,
- f) glavnična knjiga šumskih glavnicâ i kamata.
- g) inventar sveukupne gibive i negibive imovine.

§. 41.

Poslove, označene u §. 39. i 40. ovog prav., vlastno je nadzirati zastupstvo zemlj. zajednice, na temelju §. 33. toč. a, b, c, d, l, n ovoga pravilnika.

X. Šumsko gospodarstvo.

§. 42.

U pogledu gospodarstva sa šumama i drvom obrastlim pašnjacima valjaju svi propisi zakona od 26. ožujka 1894. kojimi se uredjuje stručna uprava i šumsko gospodarenje u šumah, stojećih pod osobitim javnim nadzorom (§. 25. z. o z. z. i §. 3. i 4. zak. od 26. ožujka 1894.).

§. 43.

Cielokupne nekretnine zemlj. zajednice — naročito šuma — nisu dieljive.

§. 44.

Sa redovitim i izvanrednim prihodima iz šuma ima se postupati po propisu §. 27. i 28. z. o z. z.

Kamati šumskih glavnica dolaze kao redoviti godišnji prihod u proračun.

Glede eventualnog viška ima odlučiti glavna skupština (§. 19. toč. b. pravil.).

§. 45.

Na temelju §. 7., odnosno §. 10. zakona od 26. ožujka 1894. rukovodi šumar. gospodarstvo i poslove za to osposobljeni šumar. tehničar.

§. 46.

Glede gospodarenja šumom neobrastlih pašnjaka odlučuje zastupstvo zemlj. zajednice na temelju §. 33., točka g/1, 4, 5, 6 pravilnika.

XI. Kazne i ovrhe.

§. 47.

Sve globe, dosudjene pravomoćno na temelju ovog pravilnika, teku u blagajnu zemlj. zajednice, te se imadu upotrebiti u «obće kulturne svrhe» zajedničara.

§. 48.

Možda nuždni šumski i ini namet ima se političkim putem ubrati od ovlaštenika (§. 14. i 27. z. o z. z.).

XII. Zaglavne ustanove.

§. 49.

U svih prieporih suvlastničkog prava, gospodarstva sa imetkom zemlj. zajednice i t. d. imadu biti nadležne političke oblasti, u koliko zakonom ino određeno nije.

§. 50.

Ovaj pravilnik stupa u kriepest i dobiva pravnu moć nakon odobrenja po visokoj zemalj. vladi, odjelu za unutarnje poslove.

* * *

Evo u ovih XII. poglavjah i 50 paragrafa pokušao sam sastaviti nacrt pravilnika za zemlj. zajednice.

Isti sam praksom i zakonom crpio iz hrv. naroda — za hrv. narod; pak tko zna bolje, rodilo mu polje.

Ovu pako razpravu nastaviti ću svojevremeno prema razvoju same stvari.

Nekoliko spornih pitanja glede dopitanja pravo- užitničke kompetencije iz šuma krajiških imovnih obćina.

Napisao dr. A. Goglia.

U šumarskom listu za listopad o. g. nalazi se pod gornjim naslovom članak, koji se obazira na moju razpravu o spomenutim pitanjima, priobćenim u «Šum. listu» za mjesec srpanj 1898.

Čitajući taj članak, odmah sam iz njegovog konteksta, načina dokazivanja i shvaćanja pravnih pojmova razabrao, da ga nije pravnik napisao.

Držim, da su za razprave takovih pitanja, koja su skroz juridičke naravi i u kojima se radi o interpretiranju zamršenih,